

Мискін Ю.І.

д.е.н., доцент,

професор кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики,

Державний податковий університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8160-3262>

My skin Yurii

State Tax University

Гринишин М.І.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Державний податковий університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6906-610X>

Hrynyshyn Mariia

State Tax University

Денецук К.С.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,

Державний податковий університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6970-4159>

Deneshchuk Kateryna

State Tax University

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМАЛІЗАЦІЇ ЦІННОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

ACCOUNTING AND ANALYTICAL TECHNOLOGIES FOR THE FORMALIZATION OF ENTERPRISE VALUE IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION

Анотація. У статті удосконалено класифікацію програмних продуктів облікового спрямування. За класифікаційною ознакою «придатність до діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства» запропоновано виділити три групи програмних продуктів: 1) ті, що мають можливість комплексної діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства; 2) ті, що мають можливість часткової діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства; 3) ті, що не мають можливості діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства. Розроблено концептуальну модель обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства. Запропоновані практичні рекомендації з удосконалення технології автоматизації формалізації показників для кожного з блоків концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства (базовий алгоритм технології ґрунтується на принципі Парето) як основи оптимізації модуль-

ної структури програмного забезпечення обліково-аналітичного спрямування.

Ключові слова: обліково-аналітичне забезпечення управління, цінність підприємства, діджиталізація, концептуальна модель, технологія автоматизації.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток інформаційних технологій управлінського спрямування спричинив трансформацію підходу до формування обліково-аналітичного забезпечення менеджменту. На сьогоднішній день автоматизація обліку та аналізу діяльності підприємства перетворюється з суттєвої домінанти підвищення їх ефективності у безальтернативну необхідність.

Тому проблематика практичної реалізації обліково-аналітичних технологій формалізації цінності підприємства в умовах діджиталізації є актуальною, а розробка пропозиції з удосконалення діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства є нагальним важливим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасних наукових працях облікового спрямування проблематика трансформації обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємств під впливом діджиталізації є актуальною. Їй приділяли увагу Бурденюк Т. Г. [1], Измайлов Я. О. [2], Краєвський В. М. [3], Мужевич Н. В. [1], Муравський В. В. [4], Осмятченко В. О. [2; 5], Панасюк В. М. [1], Пелех У. В. [6], Савчук В. К. [3], Тенюх З. І. [6] та інші. Серед останніх публікацій варто відзначити монографії «Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку» (2018 рік) [4] і «Бухгалтерський облік та оподаткування в умовах застосування інформаційних технологій: теорія і практика» (2020 рік) [2], а також наукові статті «Особливості цифрової трансформації обліку» (2021 рік) [1] та «Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку» (2022 рік) [6].

Наукові результати отримані вченими у царині удосконалення обліково-аналітичного забезпечення менеджменту в умовах застосування інформаційних технологій є науково цінними та практично значимими. Проте вони стосуються підвищення ефективності облікової та аналітичної роботи на підприємстві у межах існуючих практик. Проблематика ж обліково-аналітичного забезпечення формалізації цінності підприємства, знаходячись сьогодні за межами уваги науковців та практиків, потребує окремого дослідження.

Осмилення ефективності функціонування підприємств через призму формалізації цінності їх діяльності сьогодні здійснюється переважно з позиції інвесторів через призму фінансового вимірника. Так, для оцінки ефективності діяльності суб'єктів господарювання пропонується критерій «вартість підприємства». У даному контексті науково цінними та практично значимими є напрацювання таких вчених як: Васильчук І. В. [7], Замай О. О. [8], Корягін М. В. [9], Костирко Р. О. [8], Лаговська О. А. [10], Макаренко Т. Ю. [11] та інших.

При цьому, розуміючи, що вартість підприємства є лише одним із можливих критеріїв оцінки цінності підприємства, вважаємо за необхідне продовжити дослідження даної проблематики і розкрити її з позиції не лише інвесторів, а й усіх можливих стейкхолдерів.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Трансформація ціннісних пріоритетів сьогодення, яка каталізувалася під впливом війни, формує запит до осмилення ефективності діяльності суб'єктів господарювання не лише через призму фінансових кри-

теріїв, а комплексно з позиції формування цінностей для власників, інвесторів, працівників, держави, суспільства та інших стейкхолдерів.

Разом з цим, динамічний розвиток інформаційних технологій вимагає врахування сучасних тенденцій діджиталізації у процесі організації та практичної реалізації обліково-аналітичних технологій ідентифікації цінності підприємства.

Саме проблематиці, яка знаходиться на перетині окреслених двох тенденцій і присвячено статтю.

Метою статті є удосконалення обліково-аналітичних технологій формалізації цінності підприємства в умовах діджиталізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день існує достатньо велика кількість програмних продуктів, спрямованих на діджиталізацію обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю підприємства. Компаративний аналіз сучасних комп'ютерних програм обліково-аналітичного спрямування, через призму управління цінністю підприємства, дозволив їх класифікувати за критерієм «придатність до діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства» (табл. 1).

Характеризуючи, проведений, через призму управління цінністю підприємства, компаративний аналіз сучасних комп'ютерних програм обліково-аналітичного спрямування, зазначимо, що усі програмні продукти можна розподілити на три групи.

До першої групи відносяться програми, що мають можливість комплексної діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства. Це, в основному, ERP програми. На платформі можливо здійснити практичну реалізацію запропонованої нами концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства.

До другої групи належать програмні продукти, які мають можливість часткової діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства. Це, як правило, комп'ютерні програми, основним функціональним навантаженням яких є автоматизація фінансового обліку. А враховуючи, що фінансовий облік може бути однією з моделей обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства, то і виходить, що такі програми можуть частково супроводжувати діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства.

Третю групу складають комп'ютерні програми, що не мають можливості діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства. Вони спрямовані

Класифікація програмного забезпечення автоматизації управління за критерієм «придатність до діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства»

Види програмних продуктів	Назва програмного продукту
Мають можливість комплексної діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства	SAP R/3, MS Dynamics ERP, 1C:ERP, BAS ERP, ІНТАЛЕБ: Корпоративний менеджмент, Галактика ERP, Tend ERP
Мають можливість часткової діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства	IS PRO, Мастер бухгалтерія, SAAS: бухгалтерія, Парус-Підприємство, GrossBee, Універсал, IFS Applications, IT-Enterprise
Не мають можливості діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства	Accounting information system, Advanced Financial Statement Analysis, Advanced Planning and Scheduling, Alcar Strategic Financial Planning System, Business Insight, Customer Relationship Management, Customer Synchronized Resource Planning, Decision Support System, Fin Expert, Forecast Expert, Marketing Analytic 4, Marketing Expert, Marketing Optimization, Material Requirements Planning, Oros Analytics, Project Expert

Джерело: складено авторами на основі [12]

на автоматизацію окремих аспектів обліково-аналітичної роботи на підприємстві. А, відтак, для формування повноцінного супроводження обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства використання таких програмних продуктів є не доцільним.

Охарактеризувавши фактичний стан діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства у розрізі комп'ютерних програм і визначивши, що на сьогоднішній день є програмні продукти (ERP програми) теоретично спроможні здійснити

Рис. 1. Концептуальна модель обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства

Джерело: розроблено авторами

практичну реалізацію запропонованої нами концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства, перейдемо до розробки технології формалізації алгоритмів формування обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства.

Нагадаємо, що розроблена нами концептуальна модель обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства (рис. 1) складалася з блоків, головна особливість яких виражалася в унікальності показників кожного з блоків для різних суб'єктів оцінки цінності підприємства.

Відтак, модуль діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства повинен включати технологію максимально можливої автоматизації формування

унікальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства.

Для цього нами пропонується застосовувати технологію автоматизації формалізації показників для кожного з блоків концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства, базовий алгоритм якої ґрунтується на принципі Парето (рис. 2).

Логіка його функціонування складається з трьох етапів.

На першому етапі спираючись на уже відомі в теорії та на практиці моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства відбувається ідентифікація можливих сценарії формалізації конкретного блоку концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства у вигляді показників.

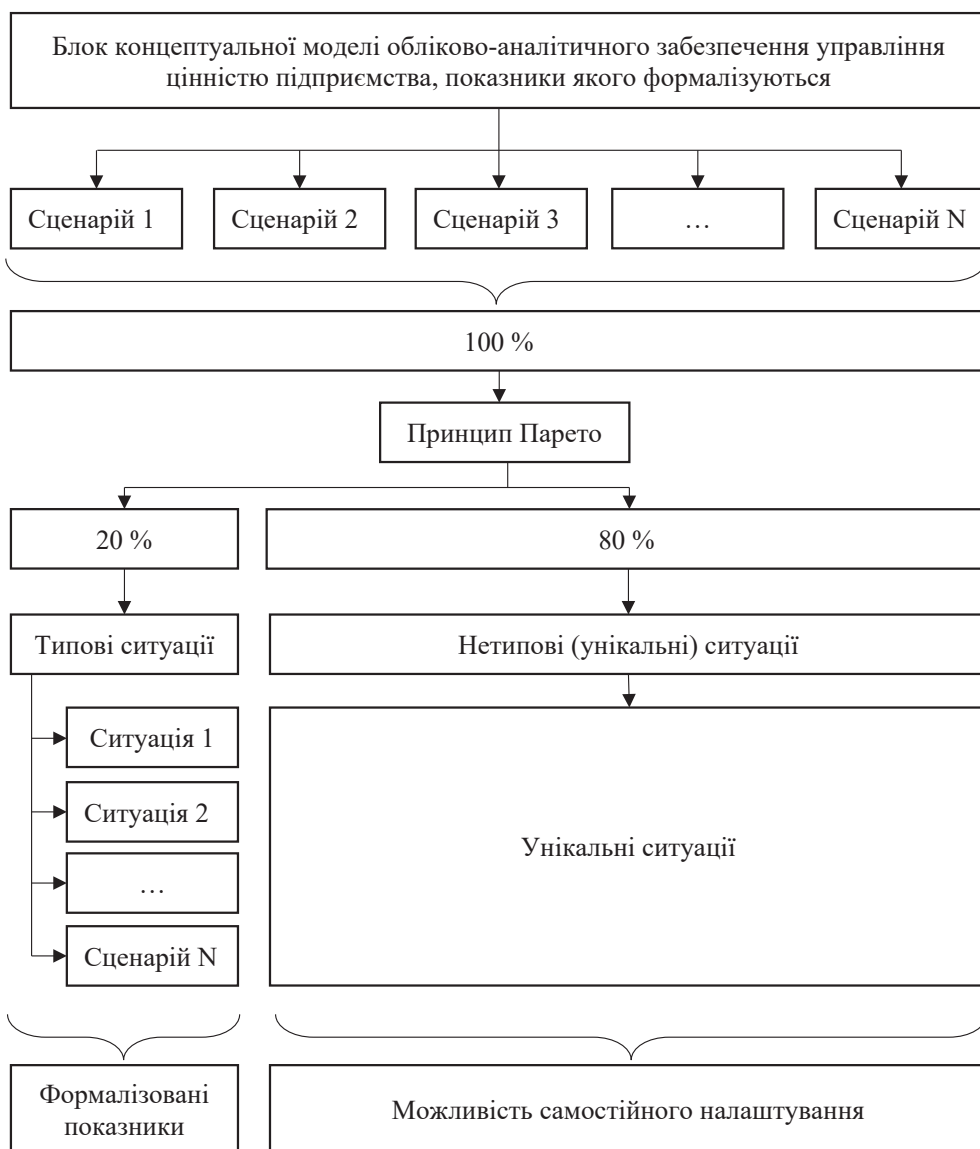

Рис. 2. Технологія автоматизації формалізації показників для кожного з блоків концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства

Джерело: розроблено авторами

На другому етапі, базуючись на принципі Парето, відбувається розподіл всіх сценаріїв на дві групи: типові та нетипові (унікальні) ситуації.

Третій етап передбачає безпосередню формалізацію показників окремого блоку концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства. При цьому, для типових ситуацій показники повинні бути заздалегідь визначені та розміщені в базі даних програмного продукту для можливості їх вибору суб'єктом формування обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства із множини можливих у спливаючому вікні комп'ютерної програми.

У свою чергу, для унікальних ситуацій у програмному продукті повинна бути передбачена можливість самостійного введення показника для кожного з блоків концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства.

Реалізація запропонованої технології автоматизації формалізації показників для кожного з блоків концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства на базі сучасних ERP програм дозволить сформувати передумови для ефективної діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами компаративного аналізу сучасних комп'ютерних програм обліково-аналітичного спрямування, через призму управління цінністю підприємства, удосконалено класифікацію програмного забезпечення за критерієм «придатність до діджиталізації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства» і визначено можливість практичної реалізації запропонованої нами концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства. Для цього розроблено практичні рекомендації з удосконалення технології автоматизації формалізації показників для кожного з блоків концептуальної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства (базовий алгоритм технології ґрунтується на принципі Парето) як основи оптимізації модульної структури програмного забезпечення обліково-аналітичного спрямування.

Запропонована технологія автоматизації обліково-аналітичного забезпечення управління цінністю підприємства створює передумови для подальшого наукового пошуку шляхів розширення функціональних можливостей програмних продуктів обліково-аналітичного спрямування.

Література:

1. Панасюк В. М., Бурденюк Т. Г., Мужевич Н. В. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2021. Том 68. № 1. С. 70–76. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.01.070
2. Осмятченко В. О., Мискін Ю. І., Ізмайлов Я. О. та ін. Бухгалтерський облік та оподаткування в умовах застосування інформаційних технологій: теорія і практика : монографія / за заг. ред. В. О. Осмятченка. Ірпінь : УДФСУ, 2020. 394 с.
3. Костенко О. М., Мискін Ю. І., Краєвський В. М., Савчук В. К. Управління ефективністю сільськогосподарського виробництва: інформаційно-аналітичний аспект : монографія / за заг. ред. В. К. Савчука. Київ : видавництво «Вік Принт», 2013. 470 с.
4. Муравський В. В. Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 486 с.
5. Осмятченко В. О., Касьяненко М. М., Мискін Ю. І. та ін. Бухгалтерський облік в умовах застосування інформаційних технологій: теорія та практика : монографія / за заг. ред. В. О. Осмятченка. Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2015. 389 с.
6. Тенюх З. І., Пелех У. В. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66>
7. Васильчук І. В. Вартісно-орієнтована звітність як інструмент досягнення стратегічних цілей підприємства. *Ринок цінних паперів України*. 2012. № 7. С. 65–72.
8. Костирко Р. О., Замай О. О. Вартісно-орієнтована звітність як інструмент прозорості фінансового та управлінського обліку. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 50–55. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.5.50>
9. Корягін М. В. Коригування фінансової звітності для потреб оцінки вартості підприємства. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія : Економічна*. 2014. Вип. 44. С. 90–95.
10. Лаговська О. А. Обліково-аналітичне забезпечення вартісно-орієнтованого управління: теорія та методологія : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2012. 676 с.
11. Макаренко Т. Ю. Вартісно-орієнтована звітність як фактор підвищення ринкової вартості підприємств. *Economics*. 2017. № 1 (29). С. 155–161.
12. Мискін Ю. І. Соціалізація бюджетної політики України : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2019. 508 с.

References:

1. Panasyuk V. M., Burdenyuk T. G., Muzhevich N. V. (2021) Osoblyvosti cyfrovoji transformaciji obliku [Features of the digital transformation of accounting]. *Galician Economic Herald*, vol. 68, no. 1, pp. 70–76. (in Ukrainian)
2. Osmiatchenko V. O., Myskin Yu. I., Izmailov Ya. O. (2020) *Bukhghalterskyj oblik ta opodatkuvannja v umovakh zastosuvannja informacijnykh tekhnologij: teorija i praktyka* [Accounting and taxation in the context of the use of information technologies: theory and practice]. Irpin: UDFSU. (in Ukrainian)
3. Kostenko O. M., Myskin Yu. I., Kraevsky V. M., Savchuk V. K. (2013) *Upravlinnja efektyvnistju siljsjoghospodarsjoghovo vyrobnytva: informacijno-analitychnyj aspekt* [Agricultural production efficiency management: informational and analytical aspect]. Kyiv: "Vic Print" publishing house. (in Ukrainian)
4. Muravsky V. V. (2018) *Komp'juterno-komunikacijna forma obliku* [Computer and communication form of accounting]. Ternopil: TNEU. (in Ukrainian)
5. Osmiatchenko V. O., Kasjanenko M. M., Myskin Yu. I. (2015) *Bukhghalterskyj oblik v umovakh zastosuvannja informacijnykh*

- tehnologij: teorija ta praktyka* [Accounting in the context of the use of information technologies: theory and practice]. Irpin: National University of DPS of Ukraine. (in Ukrainian)
6. Tenyukh Z. I., Peleh U. V. (2022) Didzhytalizacija bukhghaltersjkojogo obliku v Ukrajinі: stan ta perspektyvy rozvytku [Digitization of accounting in Ukraine: status and development prospects]. *Economy and society*. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66>
 7. Vasylichuk I. V. (2012) Vartisno-orijentovana zvitnistj jak instrument dosjaghnennja strategichnykh cilej pidpryjemstva [Value-oriented reporting as a tool for achieving the company's strategic goals]. *Securities market of Ukraine*, no. 7, pp. 65–72. (in Ukrainian)
 8. Kostyrko R. O., Zamai O. O. (2022) Vartisno-orijentovana zvitnistj jak instrument transparentnosti finansovogho ta upravlinsjkojogo obliku [Value-oriented reporting as a tool of financial and management accounting transparency]. *Economy and the state*, no. 5, pp. 50–55. (in Ukrainian)
 9. Koryagin M. V. (2014) Koryghuvannja finansovoji zvitnosti dlja potreb ocinky vartosti pidpryjemstva [Adjustment of financial statements for the needs of assessing the value of the enterprise]. *Bulletin of the Lviv Commercial Academy. Series: Economic*, no. 44, pp. 90–95. (in Ukrainian)
 10. Lagovska O. A. (2012) *Oblikovo-analitychne zabezpechennja vartisno-orijentovanogho upravlinnja: teorija ta metodologhija* [Accounting and analytical support of value-oriented management: theory and methodology]. Zhytomyr: ZHDTU. (in Ukrainian)
 11. Makarenko T. Yu. (2017) Vartisno-orijentovana zvitnistj jak faktor pidvyshhennja rynkovoji vartosti pidpryjemstv [Value-oriented reporting as a factor in increasing the market value of enterprises]. *Economics*, no. 1 (29), pp. 155–161. (in Ukrainian)
 12. Myskin Yu. I. (2019) Socializacija bjudzhetnoji polityky Ukrajinj [Socialization of budget policy of Ukraine]. Kyiv: Agrar Media Group. (in Ukrainian)

Summary. The article is devoted to the search for ways to increase the effectiveness of accounting and analytical technologies for the formalization of enterprise value in conditions of digitalization. It is substantiated that the transformation of today's value priorities and the dynamic development of information technologies require a rethinking of approaches to assessing the effectiveness of enterprise activity. The purpose of the article is to improve the accounting and analytical technologies of the formalization of the value of the enterprise in the conditions of digitalization. To achieve the goal, the following research methods were used: analysis, synthesis, comparison, logical generalization. A detailed analysis of accounting and analytical computer programs made it possible to improve their classification. A new classification feature "suitability for digitalization of accounting and analytical support for enterprise value management" is proposed. According to this characteristic, three groups of software products are distinguished: 1) those that have the possibility of comprehensive digitalization of accounting and analytical support for enterprise value management; 2) those that have the possibility of partial digitization of the accounting and analytical support for enterprise value management; 3) those that do not have the possibility of digitization of the accounting and analytical support of enterprise value management. In order to formalize the value of the enterprise for various stakeholders, a conceptual model of accounting and analytical support for managing the value of the enterprise has been developed. Proposed practical recommendations for improving the technology of automating the formalization of indicators for each of the blocks of the conceptual model of accounting and analytical support for enterprise value management (the basic algorithm of the technology is based on the Pareto principle). The implementation of the proposed automation technology for the formalization of indicators for each of the blocks of the conceptual model of accounting and analytical support for enterprise value management on the basis of modern ERP programs will create the prerequisites for the effective digitization of accounting and analytical support for enterprise value management. The practical value of the article is realized through the creation of scientific prerequisites for optimizing the modular structure of accounting and analytical software.

Key words: accounting and analytical management support, enterprise value, digitalization, conceptual model, automation technology.